

Barnehagen som arena for mestring og selvfølelse

Hvordan kan voksenrollen være med på å fremheve og støtte barns mestring og
selvfølelse?

Caroline Pedersen

[kandidatnummer: 22]

Bacheloroppgave

[BDBAC4900]

Sortland, April 2023

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds
Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av
barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått
veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Innhold

Forord	3
1. Innledning	4
1.1 Presentasjon og begrunnelse av valg av tema.....	4
2. Begrepsavklaring	6
2.1 Mestring:.....	6
2.2 Livsglede:.....	6
2.3 Selvfølelse:	7
2.4 Selvtillit:.....	7
2.5 Selvbilde:.....	7
3. Teori:	8
3.1 Barns barndom og den helsefremmende barnehagen.....	8
3.2 Mestringsopplevelser og mestringsorientering hos barn.....	9
Figur 3.1 Flytsonemodellen (Csikszentmihalyi, 2014).....	10
3.3 Selvfølelsen	10
Figur 3.2 Selvfølelsens to trinn.....	11
3.4 Tilknytning	12
Figur 3.3 Trygghets sirkelen.....	13
3.5 Utrygg tilknytning.....	14
4. Metode.....	15
4.1 Kvalitativ og kvantitativ metode.....	15
4.2 Validitet, reliabilitet og generalisering.....	15
4.3 Intervju som metode	16
4.4 Planleggingen av datainnsamlingen.....	17
4.5 Tilgang til feltet og informantene	18
4.6 Gjennomføring av intervju	18
4.7 Analyse og tolkning	19
Figur 4.1 Oppgavens rammeverk.....	20
4.8 Etiske retningslinjer	21
5. Analytiske funn og drøfting.....	22
5.1 Teamet rundt barnet	22
5.1.1. Foreldrene i barnehagen	22
5.2.2 Personalet i barnehagen.....	23

5.2 Relasjonsbygging voksen-barn	24
5.3 Tilstedeværelse er en ferskvare.....	26
5.3.1. Støttende stillas.....	26
5.3.2. Nærmeste utviklingssone.....	27
5.3.3. Anerkjennelse.....	27
5.4 Speiling.....	27
5.4.1 Speiling i barnegruppen.....	28
5.4.2. Speiling av enkeltbarnet.....	29
5.5 Genuin glede.....	30
5.5.1 Positivt klima i barnehagen.....	30
5.5.2 Glede gir motivasjon til mestring.....	31
6. Konklusjon og avslutning.....	31
Litteraturliste:	33
Vedlegg 1.....	36
Livsmestring i barnehagen, hvordan kan voksenrollen støtte/fremheve barns robusthet og selvfølelse?.....	36
Intervjuguide.....	36
Innledende spørsmål:.....	36
Intervju:.....	36
Vedlegg 2.....	38
Vedlegg 3.....	40
Vil du delta i forskningsprosjektet	40

Forord

Tiden er kommet for innlevering av bachelor. Jeg startet barnehagelærerutdanningen høsten 2019 ved Dronning Mauds Minne Høgskole. I løpet av disse fire årene har jeg fått et helt annet perspektiv av barnehagen og kunnskap om barns utvikling. Under alle årene mine som student har jeg jobbet 100% i barnehagen ved siden av skolen. Dette har hjulpet meg mye med å se og forstå sammenhengen mellom teori og praksis. Grunnsynet mitt har ikke endret seg, men har utviklet seg kjempe mye i løpet av årene. Det som alltid har stått meg selv nært er barns psykiske helse og selvfølelse, barna skal være stolte av den de er. Barns mestring er noe som jeg har fått mer kunnskap om og sett i praksis at barn bryter seg selv ned og vil at voksne skal ta helt over. Disse erfaringene og eget grunnsyn var med på å forme problemstillingen for bacheloren.

Dette har vært et interessant og læringsrikt forskningsprosjekt. Jeg vil takke informantene som tok seg tid fra en hektisk hverdag til å delta og komme med gode refleksjoner og eksempler. Jeg er veldig takknemlig for all hjelp og støtte jeg har fått fra venner, familie, samboer og kolleger, som var med å veilede og komme med gode innspill under hele min tid her på Dronning Mauds Minne Høgskole. Også vil jeg takke mine veiledere Signe Marie Hanssen og Jana van der Zwart-Langner for gode tilbakemeldinger, veiledning og refleksjon. Til slutt vil jeg takke klassen for å være en gjeng som sprer motivasjon, frustrasjon og glede.

1. Innledning

Det er påkledning for barnegruppa på 2 år som skal ut for å leke. Vi har gått gjennom hvilke klær vi skal ha på oss i samlingsstunden hvor vi fant ut at ullklær, vinterdress og vintersko var det vi måtte kle på. Vi er 3 voksne som er sammen med barna under påkledning. Jeg ser meg rundt og ser voksne som kler på barna ullklærne ved å benevne hvordan vi kler på, det er de voksne som gjør påkledningen. Jeg sitter med en jente som skal til å kle på med hun står bare og ser på ullklærne sine. «kom så sitter vi oss på gulvet, så blir det lettere å putte føttene inn i ullbuksa» sa jeg og satte meg ned sammen med henne. Når jeg ser på jenta ser det ut som hun ikke vet hvor hun skal starte, selv om hun har kledd på seg mange ganger før. «jeg skal hjelpe deg, sitt deg ned så skal jeg hjelpe å få føttene inn i ullbuksa». Sa jeg mens jeg geleidet føttene inn i åpningen. «nå kan jo du prøve å finne føttene dine, da må du dra frem buksen». Jeg smiler til henne og viser med kroppsspråk hva jeg mener. Hun brukte først en arm og gjorde et lite nøkk i buksen, «jeg får ikke til» sier barnet med en liten stemme. «se hvordan jeg gjør det, jeg bruker begge hendene når jeg skal få frem foten» sier jeg mens jeg viste med mine foter og hender. «jeg får ikke til» sier barnet igjen med to hender på fotenden og ser opp til meg. Jeg ser at hun venter på at jeg skal gjøre det for henne, «du, hva om vi prøver å si jeg kan?» sa jeg med en munter stemme. Jeg så at hun så ned på foten, «jeg kan» sa barnet og gjorde en virkelig innsats og fant endelig den ene foten. «jeg kan, jeg kan, se foten!» sa barnet med en munter stemme og fant den andre foten med det samme. Hun reiste seg og sa til alle rundt deg «jeg fikk det til» mens hun smilte.

1.1 Presentasjon og begrunnelse av valg av tema.

Denne praksisfortellingen er en av mange som jeg møter gjennom barnehagehverdagen. Det er mange valg jeg gjør som voksen i løpet av en barnehagedag, og hvor stor påvirkningskraft vi voksne har for barna, er noe som jeg ofte reflekterer rundt. Som i praksisfortellingen hvor jeg kunne ha valgt å kle på henne selv og bare sagt hva jeg gjorde, slik at barnegruppen kom seg fortere ut. I stedet valgte jeg å veilede og støtte henne i å prøve å klare det selv, selv om hun kanskje synes det var litt vanskelig. At barn får kjenne på mestring og være bevisst på sin selvtillit og selvfølelse har jeg stor interesse for i arbeidet med barn. Barns mestring og selvfølelse er temaet som jeg har valgt å utforske i bacheloroppgaven.

Psykisk helse er viktig for hvordan vi har det, og det er med på å skape en selvoppfatning av oss selv. En god psykisk helse er noe vi alle ønsker å strekke oss til. I folkehelseinstituttet har Skogen, Smith, Aarø, Siqveland og Øverland (2018, s. 19) skrevet en rapport om barn og unges psykiske helse. Rapporten viser til å gi et kunnskapsgrunnlag om hva som kan gjøres for å fremme og forebygge barns psykiske helse. I rapporten skrives det at på et eller annet tidspunkt vil barn og unge oppleve å ha psykiske lidelser, dette er noe som kan være kortvarig eller at det blir med dem i voksenlivet. Rapporten viser til at rundt 7% av barn i førskole- og skolealder har symptomer forenlige med en psykisk lidelse. I tillegg er det rundt 5% av barn og ungdom i alderen 0-17 år som blir behandlet hvert år i psykisk helsevesen for barn og unge (BUP). Det kommer frem i rapporten at «omfanget av psykiske lidelser og tilknyttet sykdomsbyrde gjør helsefremmende og forebyggende arbeid for å sikre barns og unges psykiske helse til et viktig satsningsområde» (Skogen, Smith, Aarø, Siqveland & Øverland, 2018, s. 7). Det er noen barn som kommer til å streve med sosiale eller emosjonelle vansker. Å kunne føle mestring i det psykososiale og relasjonelle området er viktig i forhold til livsmestring både blant barn og voksne. Som barnehageansatt er det viktig å ha kompetanse og kunnskap når det kommer til relasjonsbygging (Størksen, Evertsen-Stanghelle & Løkken, 2018, s. 60). Formålet med bacheloroppgaven er at leseren skal få bevissthet og kunnskap i hvordan barnehagen jobber og fremhever barns mestring og selvfølelse.

Som voksne kan vi påvirke barnas mestring og selvfølelse på en positiv og negativ måte. For eksempel, som barnehagelærer er det viktig å gjøre personalet bevisst på hvordan deres gode intensjoner kan ha en negativ innvirkning for barnet, og bevisstgjøre til personalet at de har et ansvar knyttet til dette. Rammeplanen er et av barnehagens styringsdokumenter, her står det at barnehagen skal jobbe med blant annet livsmestring. Livsmestring kort fortalt handler om at barnehagen skal fremme barnas psykiske helse, bidra til barnas livsglede, mestring og følelse av egenverd og barna skal få støtte i å mestre motgang og bli kjent med egne og andres følelser (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 11).

Problemstillingen i oppgaven er som følger: «*Hvordan kan voksenrollen være med på å fremheve barns mestring og selvfølelse?*». Etter å ha sett hvor viktig det er med arbeidet om barns psykiske helse som vist i tidligere avsnitt, ønsker jeg å belyse kunnskap om hvordan barnehagen arbeider med barns mestring og selvfølelse. I samarbeid med to informanter som har barnehagelærerutdanning og erfaring fra profesjonen skal jeg besvare problemstillingen ut fra funnene som kommer frem fra intervjuene.

2. Begrepsavklaring

Her skal jeg gjøre rede for noen begreper som jeg skal bruke i oppgaven.

2.1 Mestring:

Fra et psykologisk perspektiv handler mestring om å klare å håndtere motgang og stressende situasjoner på en hensiktsmessig måte. Lazarus (1991) forskning på mestring viser til barnets egne ressurser som utholdenhet, selvregulering og problemløsning i møte med nye situasjoner og hvordan man bruker miljøets ressurser som mulige tilgjengelige mestringsstrategier. Fra et pedagogisk perspektiv handler det om å ha lært noe, å lære fra «mesteren». Det å ha troen på seg selv på å klare å mestre en bestemt oppgave eller å forbedre seg på en oppgave. Dweck (2007) har to ulike måter å beskrive mestring på, «growth mindset» som handler om å veien til nederlag og suksess fra egen innsats, å klare å se muligheter for forbedring og ved å søke hjelp fra andre for å få bedre og effektive strategier. Det motsatte «fixed mindset» er å ikke ha troen på at du klarer det og klarer ikke å se muligheten til forbedring (Størksen, Braak og Letnes, 2018, s. 196). Barnehagen bør være et sted som fremmer positiv utvikling av barnets mestring og selvfølelse. Det å lære barn at det er ikke alltid man mestrer alt er greit, og at barnehagen er en plass hvor det er fokus på mestring i stedet for prestasjon.

2.2 Livsglede:

I ordbøker kommer synonymmer som livslyst, livskraft, energi, osv. I barnehagen opplever nok barn ofte hedoni, som handler om øyeblikkslykke, glede, fornøyelse i nuet. Det at barna gleder seg til å komme til barnehagen for der har de det gøy med vennene sine og de voksne på avdelingen viser til hvor viktig arbeidet i barnehagen er for barns trivsel i hverdagen. Voksne i barnehagen er sammen med barna store deler av deres barndom, voksne som anerkjenner barns humor, og viser gleden sammen med barna vil være med på å ta vare på humoren og utvikle den videre (Størksen, 2018, s. 18-19).

2.3 Selvfølelse:

Selvfølelsen handler om å bli kjent og bevisst på sine egne følelser og klare å handle ut fra dem. Uten å være redd for responsen fra den andre. Barnet skaper en sunn selvfølelse av å bli anerkjent for tankene, behovene og følelsene. Ved å føle seg interessant og verdifull for andre mennesker blir en viktig del av skapelsen av en sunn selvfølelse (Lindgren, 2014, s. 20). Selvfølelsen skapes ikke alene, men sammen med andre. Hvordan barnets selvfølelse blir til kan ha innvirkning på hvordan den psykiske helsen blir. Som voksen er det viktig å anerkjenne barnets tanker og behov på en hensiktsmessig måte, slik at barnet føler en trygghet i seg selv og for det barnet står for (Drugli, 2018, s. 234).

2.4 Selvtillit:

Selvtillit handler mer om hva du er flink til. Menneskers verdi skal ikke gå ut fra de prestasjonene vi gjør i livet, selvfølelsen skal bygges opp av menneskeverdet og ikke prestasjonene. Gjennom å erfare mestring ved å klare nye ting er med på å skape en tillit til seg selv som igjen er med på å skape selvfølelsen. Det å kunne skille selvtillit og selvfølelse har kommet mer frem, generasjonen med «snill gutt og snill pike» er på vei ut. Hvis vi skal fortsette å gå ut fra barns prestasjoner kan det bli til en vei som fører til dårlig psykisk helse, hvor det å adlyde og bare ha fokuset på det som er «bra» med barnet blir viktigst. Voksne som jobber i barnehage kjenner til begrepet anerkjennelse og dette gjelder alle sidene til barnet (Øiestad, 2011, ss. 26-30).

2.5 Selvbilde:

Selvfølelsen handler om følelsene vi har til oss selv, mens selvbildet handler om hvordan de indre bildene av oss selv blir speilet av reaksjonene vi får fra andre. Når barnehagebarn samhandler med andre skjønner de at de blir sett og vurdert. Gjennom å erfare flere ulike samhandlinger og får reaksjoner ofte fra den signifikante andre som står barnet nært, blir med

på å skape indre bilder som barnet etter hvert oppfatter seg selv med (Askland & Sataøen, 2019, s. 107). Hvordan vi møter barna i slike samhandlinger, det å være anerkjennende og lytte til barnet, kan være med på hvordan barnet danner de indre bildene av seg selv.

3. Teori:

I dette kapittelet skal jeg vise til teori som blir relevant for å løse problemstillingen min. For å skape en oversiktlig og strukturert tekst skal jeg dele teorien inn i overskrift slik at det blir lettere å lese. Siden selvfølelse og mestring er sentrale begreper i oppgaven min vil teorien være rettet mot dette. Jeg skal også skrive om helsefremmende arbeid i barnehagen, mestring, selvfølelsen, tilknytning og utrygg tilknytning.

3.1 Barns barndom og den helsefremmende barnehagen.

Barnehagen skal være en plass hvor barndommens egenverdi og anerkjennelse blir ivaretatt. Hvordan barn tilbringer sin tid i barnehagen, er det vi voksne som har ansvar for. Barn skal bli møtt som individer, hvor de skal bli møtt ut fra deres opplevelsesverden. Barn blir påvirket av det miljøet som er rundt seg og barnehagen skal være med å bidra til at barn utvikler et positivt forhold til seg selv og troen på seg selv (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 8).

«Barnehagen skal ha en helsefremmende og forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller. Barns fysiske og psykiske helse skal fremmes i barnehagen. Barnehagen skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 11).

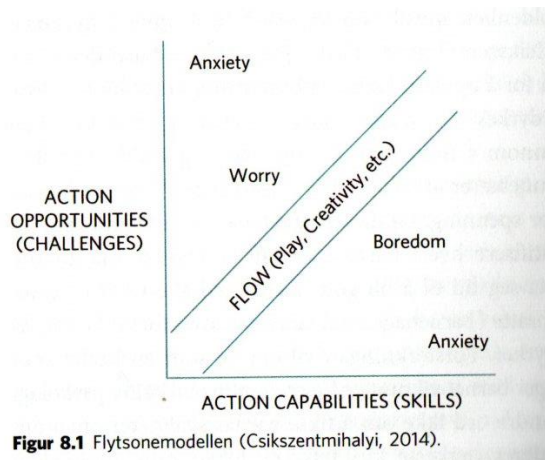
Barnehagen skal være en trygg plass for barna. Personalet skal være med å støtte barn i mestring av motgang og bli kjent med egne og andres følelser. Personalet i barnehagen skal være tilstedeværende og påkoblet sammen med barna og foreldrene for å observere og skaffe seg informasjon om barnas omsorgs- og livsinformasjon. Barnehagens ansatte skal også ha kunnskap om at det kan skje omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep og hvordan ansatte kan oppdage og forebygging mot dette og opplysningsplikten til barnevernet (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 11).

3.2 Mestringsopplevelser og mestringsorientering hos barn.

Mestringsopplevelser lagres i hukommelsen hos barn og er med på styrke selvtilliten. Barn er forskjellige og noen trenger mer støtte enn andre, dette kan være angst, sinne eller skuffelse når det ikke går helt den veien barnet hadde tenkt. Som voksen er det viktig å anerkjenne barns følelser ved å sette ord på den, dette gjør at barnet blir kjent med følelsen og akseptere den. Ved å hjelpe barnet å anerkjenne følelsene sine i negativ adferd, blir det enklere å vise barnet hvordan følelsene kan reguleres til noe positivt. Livets harde skole innebærer skuffelser og at vi kan ikke alltid få det som man vil. Å lære seg å takle slike situasjoner gjør barn mer robust for det vil komme flere skuffelser i løpet av livet. Noen barn trenger støtte i samarbeid med andre og det å hevde seg over andre er noe som barn også erfarer (Drugli & Lelhal, 2018, s. 128-129). Mine erfaringer fra barnehagen er at barn tar etter foreldrene. Blant annet «curlingforeldre» som passer på at barna har det bra hele tiden og får erfare lite motgang. Barna får mange utfordringer i barnehagen hvor de trenger mye støtte fra en voksen for at barnegruppen skal fungere som helhet. Foreldrene vil barnets beste og er svært engasjert for barnet. Som ansatt i barnehagen, vil det være nødvendig å formidle til foreldrene om hvordan barnet er en del av en gruppe i barnehagen og at det er ikke alltid barns individuelle behov som kan komme først.

Barn som får erfare utfordringer og spenningsopplevelser, kan oppleve glede og en form for redsel samtidig. Gjennom aktiviteter som er utfordrende og gir spenning stimulerer det til læring og mestringsopplevelser, bakgrunnen for å forstå nytten av dette er positiv psykologi. Dette handler om å forsterke barnets egenskaper gjennom deres psykiske helse. Som voksne har vi et ansvar for å styrke barnet selvfølelse ved å gi glede og indre motstandskraft til å stå i ulike utfordringer. Menneskelige egenskaper fungerer som en robusthet når livet får store utfordringer. Dette kan være evne til å tenke fremover, mot, optimisme, mellommenneskelige ferdigheter, utholdenhet og kapasitet til å være i flytsonen (Roland & Evertsen-Stanghelle, 2018, s. 175).

Figur 3.1 Flytsonmodellen (Csikszentmihalyi, 2014)

Flytsonmodellen handler om å finne balansen mellom utfordringene og ferdighetene. Tilrettelegge for aktiviteter som ikke blir for vanskelige eller kjedelige. Når barn har oppnådd flytsonen vil de fleste oppleve mestring, glede og trivsel. Når barn er i flytsonen glemmer de tid og sted, de konsentrerer seg over aktiviteten og er drevet av indre motivasjon (Roland & Evertsen-

Stanghelle, 2018, s. 178). Barnehagepersonalet må være observant for å se hva barna interesserer seg for, da kan personalet tilrettelegge for rom og støtte dem opp i aktivitetene. Ansatte som er bevisst på lekens egenverdi, vil finne løsninger i hverdagsrutinen ved bruk av profesjonelt skjønn, fremfor å bryte av barnas lek i flytsonen.

For et barn som er mestringsorientert, vil det å meste være en kilde til glede. Det skaper selvtillit og det blir en selvforsterkende sirkel, som gjør at barnet vil prøve ut nye forsøk på å mestre. Det motsatte av å være mestringsorientert er lært hjelpeløshet. For eksempel, hvis vi alltid skal løfte opp barnet til stallebordet i stedet for at barnet selv kan gå opp trappen, ser vi ikke kompetansen som barnet har, noe som kan føre til en utvikling av hjelpeløshet. At barnet får underytelse, medfører at barnet lærer mindre enn hva som forventes ut fra alder og forutsetninger (Askland & Sataøen, 2019, s. 127). Handlinger som kan være «fort gjort» for oss voksne, kan få konsekvenser for barns mestring og utvikling. Som voksne er det viktig at vi tenker på barnets behov fremfor barnehagens rutiner og tidsløp. Det å la barnet klarte opp på stallebordet selv, støtter for barnets kompetanse og er helseforebyggende for voksne.

3.3 Selvfølelsen

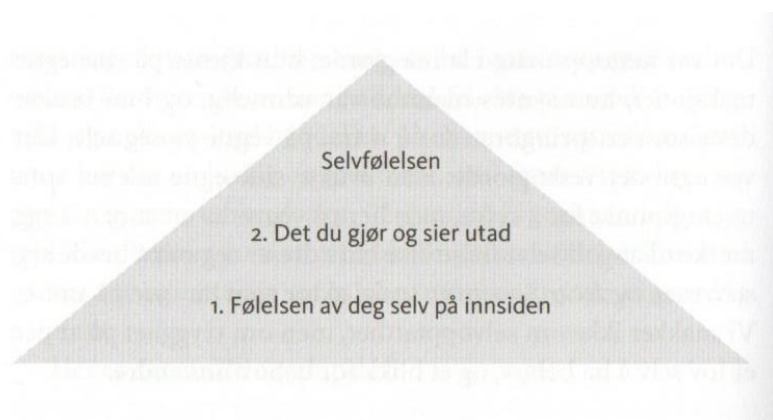
Ut fra Lindgrens tolkning av sunn selvfølelse handler det om at personen aksepterer seg selv, for akkurat den han/hun er. Personen opplever seg god nok og er tilfreds med sine tanker, følelser og behov, styrker og svakheter. Selvfølelse er ikke noe vi skaper alene, men av menneskene rundt oss. Barns som skaper en velutviklet selvfølelse, har mennesker rundt seg som interesserer seg for og anerkjenner barnets tanker, følelser og behov. Et barn som har

sviktende selvfølelse, er usikker på om de menneskene rundt seg syns barnet er interessant og verdifullt. Blir barnet møtt med likegyldighet, kritikk, motgang og skepsis, kan det føre til at barnet begynner å tvile på seg selv. (Lindgren, 2014, s. 19-20). Vi er alle sosiale vesener, barn er mer sårbare enn voksne, barns hjerne er ikke ferdig utviklet, de har ikke den samme forståelsen seg selv og verden som voksne. Toleransen for at barn blir overveldet eller forvirret av inntrykk er mye mindre. For at vi som voksne skal hjelpe barn å føle seg trygge må vi vise interesse i barnets følelser og behov, barnet trenger å bli forstått innenfra (Brandtzæg, Torsteinson & Øiestad, 2017, s. 24). Når barnet får anerkjennelse hos de voksne rundt seg, blir barnet tryggere på seg selv.

Selvfølelsen er viktig for barnets sosioemosjonelle utvikling. Barnet utvikler følelsesmessige og sosiale evner, gjennom å knytte bånd til stabile voksne som reagerer på en sensitiv måte på barnets behov. Kort sagt uten gode og nære relasjoner fra voksne, skjer ikke den sosiale utviklingen (Brandtzæg, Torsteinson & Øiestad, 2017, s. 16). Min tolkning på dette vil være at hvis barnet opplever å bli ignorert og avvist av omsorgspersonene vil barnet utvikle dårlig selvfølelse fordi barnet tviler på seg selv og at barnet føler seg alene.

Dersom barnet har en god selvfølelse, har barnet klart å bli kjent med sine egne følelser og reaksjoner. Hvis barnet føler seg urettferdig behandlet eller syns noe er ubehagelig er barnet trygg nok på seg selv til å fortelle det til personene rundt seg og barnet klarer å se behov hos andre og uttrykke seg for det. (Øiestad, 2011, s. 22-23). Her skal jeg vise til selvfølelsens to trinn:

Figur 3.2 Selvfølelsens to trinn.

1. Bli kjent med sine egne følelser og behov.
2. Utvikle måter å uttrykke seg selv på i samvær med andre.

Disse elementene utgjør til sammen selvfølelsen. Barnets selvfølelse utvikler seg sammen med gode voksne som er bevisst på sin rolle i møte med barnet. Igjennom hele livet blir vi å møte medgang og motgang, hvordan barnet lærer seg å håndtere motgang gjengir seg ofte i omsorgspersonene og miljøet rundt barnet. Å ha god selvfølelse handler om å kjenne seg verdifull både i mestring og i feiling, også det å klare å si ifra hvis det noe man trenger hjelp til (Øiestad, 2011, s. 25).

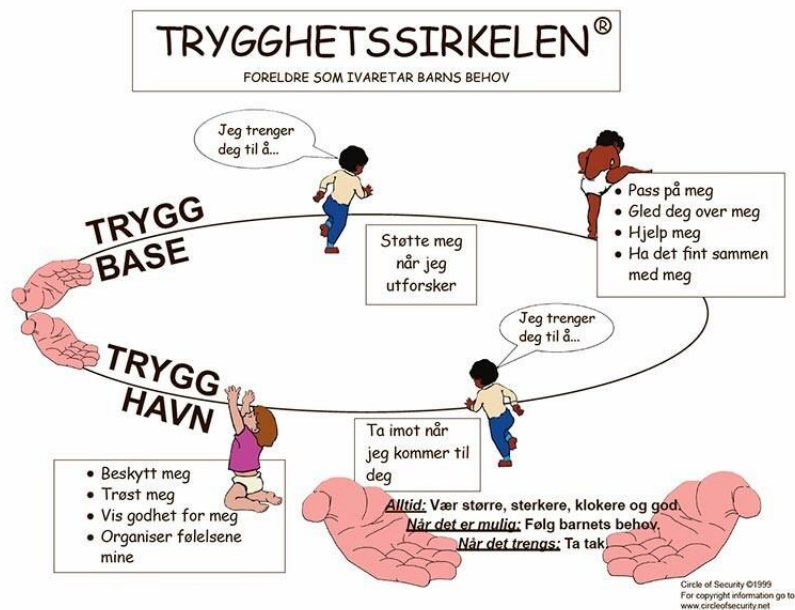
3.4 Tilknytning.

Ofte når man hører ordet tilknytning, så er som regel trygghet det første man tenker på. Tilknytning er noe som har blitt forsket over i flere tiår, det viser betydningen av det sensitive samspillet og hvor viktig det er å føle seg trygg for barnets fungering, utvikling og vekst. Barn får opplevelsen av å være betydningsfull og tatt vare på, gjennom å få dekket deres behov for nærhet, trygghet og omsorg. Tilknytningsrelasjonene som barnet får, følger inn i ungdom- og voksenlivet. Barnet etablerer evnen til å stole på andre, inngå i positive relasjoner som blir med på å danne grunnlag for god psykisk helse. Når barnet får erfare det nære samspillet sammen med betydningsfulle voksne, er det med på å utvikle barnets livsglede og mestring (Evertsen-Stanghelle, 2018, s. 86-87).

Trygghetssirkelen viser balansen mellom tilknytningsbehovet og utforskertrangen.

Tryggheten oppstår når barnet føler seg forstått og tatt på alvor (Brandtzæg, Torsteinson & Øiestad, 2017, s. 24).

Figur 3.3 Trygghetssirkelen.

Trygghetssirkelen er som et kart for å forstå innenfra, sirkelen har to deler. Den øvre delen handler om at utforskning av omgivelsene og menneskene rundt seg. Nysgjerrighet som drivet barnet til ny mestring og glede, et annet behov er utviklingen av selvstendigheten (Brandtzæg, Torsteinson & Øiestad, 2017, s. 25). Den nedre delen av sirkelen handler om behovet for nærhet og lades. Barnet er avhengig av å ha trygge tilknytningspersoner som gir nærhet, kontakt, trøst og bekreftelse (Brandtzæg, Torsteinson & Øiestad, 2017, 29). Barn beveger seg jevnlig igjennom sirkelen, små barn gjør det hyppigere enn større barn. Barnet har tillit til tilknytningspersonene fordi barnet vet at hvis at det blir redd eller utrolig, så er de voksne tilstede som den trygge havnen (Øiestad, 2011, s. 92). Personalet som jobber i barnehagen, har et stort ansvar for tilknytning- og relasjonsarbeidet sammen med barna.

Bowlby er en kjent teoretiker innenfor tilknytning. Han skiller mellom tilknytningsadferd og varig tilknytning. Tilknytningsadferd handler om at barnet viser tilknytning til mange mennesker og varig tilknytning skjer med de nærmeste personene som i tilknytningshierarkiet heter primær og sekundærpersoner (Askland & Sataøen, 2019, s. 62). Som ansatte i barnehagen blir vi som regel sekundærpersoner for barnet, og primærpersoner er foreldre/foresatte til barnet. Hvis barnet er utsatt for omsorgssvikt hjemme vil kanskje tilknytningspersonen i barnehagen være barnets primærperson.

Trygg tilknytning er ingen garanti for god utvikling, men heller som en beskyttelsesfaktor. Det legger grunnsteiner for en sunn og sterk psykisk helse. Jo flere trygge

tilknytningspersoner barnet har, desto større sannsynlighet for at barnet blir motstandsdyktig mot stress og får robusthet mot stressende livshendelser (Evertsen-Stanghelle, 2018, s. 92).

3.5 Utrygg tilknytning

Utrygg tilknytning vil si at trygghetssirkelen er i ubalanse. Det vil si at barnet kan ha opplevd lite omsorg og behovet for utforskning, da har barnet funnet ut strategier som går i motsatt retning. Hvor behovet for mestring og selvstendighet er ute av bildet. Det kan være at barnet blir for mye beskyttet eller ustabil omsorg av foreldrene sine, som gjør at barnet klamrer seg fast til dem. Det kan også være at barnet opplever mye avvisning fra omsorgspersonene, denne ubalansen kalles for unnvikende tilknytning. Barnet oppfører seg tidlig selvstendig, dette kan man tenke er en god ting, men for utviklingen av selvfølelsen blir det en dårlig start. Dette er fordi barnet lager seg strategier for å klare alt selv, og lar heller være å si ifra om behovene sine når det blir vanskelig, eller gjenkjenne og tåle behovene i seg selv (Øiestad, 2011, s. 93). Det å være påkoblende voksne som er til stede, som skaper gode relasjoner sammen med barnet vil være forebyggende for barnets tilknytning og selvfølelse.

Barn er forskjellige, noen barn blir fort engstelig og hvis ikke disse barna blir møtt av kompetente voksne. Negative følelser og utrygghet kan være med å hemme barns lek, glede, interesse for andre, mestring og læring (Drugli & Lekhal, 2018, s. 61).

Hvis barnet får utrygg tilknytning til foreldrene sine, møter barnet ansatte i barnehagen med relasjonskompetanse som vil ha stor betydning for barnets utvikling. Kvaliteten i barnehagen vil være viktig for de aller minste som begynner i barnehagen. Ved å skaffe seg flere tilknytningspersoner vil barnet kjenner mindre uro og stress og trygghet etableres (Lysebo & Bratt, 2017, s. 84). Som barnehagelærer er det viktig å sette i gang tiltak for barn som opplever utrygg tilknytning, slik at barnet får en plass hvor barnet føler seg trygg og anerkjent.

4. Metode

I dette kapitlet skal jeg vise til de metodiske og analytiske tilnærmingene som ble gjort under forberedelsene og gjennomføringen av prosjektet. Innledningsvis viser jeg til forskjellen om kvalitativ og kvantitativ metode. Kort presentasjon av begrepene validitet, reliabilitet og generalisering som karakteriserer for kvaliteten av forskningsprosjektet. Dette er for at leseren får et kritisk blikk ovenfor teksten. Ethiske vurderinger kommer avslutningsvis.

4.1 Kvalitativ og kvantitativ metode

Bergsland og Jæger skriver «vitenskapelige metoder er fremgangsmåter eller «teknikker» for å gi svar på ulike typer forskningsspørsmål» (Bergsland & Jæger, 2022, s. 28). Hvilken metode en velger å bruke sier noe om hvordan vi henter inn informasjon og hvordan den behandles og tolkes i etterkant, som er en sentral del av empirisk forskning. Når vi skal finne svar på en problemstilling kan man velge å bruke kvalitativ metode eller kvantitativ metode.

Kvalitativ metode handler om å oppnå forståelse om sosiale fenomener, ved å fange opp personers meninger og opplevelser som ikke kan tallfestes eller måles. Ved å bruke denne metoden kan forskeren gå i dybden av fenomenet og er en mer fleksibel i forhold til svarene fra informantene. Kvantitativ metode handler om å få data gjennom målbare enheter, dette kan være av tall, statistikk osv. Ved å bruke denne metoden går forskeren i bredden av fenomenet, hvor systematikk og struktur er vesentlig for resultatet. Forskningen skjer gjennom et makroperspektiv (Dalland, 2017, s. 52-53).

Siden jeg skriver om voksenrollens betydning for barns selvfølelse og mestring, har jeg valgt å bruke kvalitativ metode for å samle inn informasjon. Ved å bruke denne metoden ønsker jeg å få større innsikt i hvordan pedagogiske ledere er med på å gjøre voksne bevisste i sin voksenrolle fremfor barna.

4.2 Validitet, reliabilitet og generalisering.

Reliabilitet handler om forskningens troverdighet og om andre forskere kommer frem til samme resultat som meg, ved et senere tidspunkt i deres forskning (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 276). Ved å ha et sosialkonstruktivistisk syn på kvalitative forskningsintervju, kan det virke usannsynlig at forskningen får samme resultat hver gang. Samtidig er det måter hvor reliabiliteten kan økes, dersom forskeren er åpen og viser en detaljert fremstilling over forskningsprosessen (Bergsland & Jæger, 2022, s. 44). For å få mitt forskningsprosjekt til å fremstå mer troverdig, er det viktig at jeg forholder meg objektiv til forskningen, være reflektert og åpen om min egen forforståelse av hvordan tema, problemstilling, teori, metode, analyse og konklusjon kan være påvirket. Et relevant element for reliabiliteten er at jeg kjente informantene fra før av, dette kan ha vært med på å påvirke svarene og min tolkning av svarene.

Validitet eller gyldighet, handler om troverdigheten til metoden er egnet til å undersøkes til det den er ment til og om funnene blir bekreftet i datamaterialet til forskningen (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 276). For mitt forskningsprosjekt vil det handle om jeg stiller spørsmål som svarer til problemstillingen og at det samsvarer gjennom valg av teori. Gjennom å begrunne funnene med teoretisk forståelse kan det være med å styrke forskningens reliabilitet og validitet.

Generaliseringen eller overførbarhet handler om hvordan et resultat fra ett studie kan overføres til lignende studier. I en kvalitativ studie er ikke målet å generalisere funnene, nærmere utdype og løfte frem fenomener i forskningen eller gi kompetanseløft til praksis i barnehagen (Bergsland & Jæger, 2022, s. 44). Funnene som blir gjort i dette studiet er ikke statistisk generalisert, dette er på grunn av informantene ikke var tilfeldig valgt og funnene ikke blir kvantifiserte (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 290). Et av målene i teksten vil være at leseren gjør egne vurderinger av den analytiske generaliseringen. Det vil si å ta vurderinger fra analysen og metoden for å se likheter og forskjeller i situasjoner, og kan overføre funn fra denne teksten i en annen kontekst eller situasjon (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 291). Siden dette er en bacheloroppgave er det begrensninger som gjør det utfordrende til at dette blir en vitenskapelig tekst som bringer frem ny kunnskap, men et ønske jeg har for leseren er å øke reflektering og bevissthet om forskningens tema.

4.3 Intervju som metode

Intervju som forskningsmetode er et av de mest vanlige metodene til å tilegne seg kunnskap om menneskers livssituasjon, meninger, holdninger og opplevelser (Brinkmann & Tanggaard, 2012, s.17). Ved å intervjuer mennesker gis det et innblikk fra deres opplevelser fra deres ståsted. Jeg valgte intervju som metode bevisst for å få de pedagogiske ledernes erfaringer fra deres hverdag og opplevelser. Ifølge Merleau-Ponty baserer all vitenskapelige teori og forklaringer på grunnlag av menneskenes sekundære fenomenologiske oppfatning av det daglige livet (Brinkmann & Tanggaard, 2012, s. 19). Problemstillingen er vid, i den forstand at det er mange måter en kan oppfatte og tolke den på. Dermed ble valget av metoden bestemt gjennom valget av temaet. Som i alle forskningsmetoder bør forskeren kunne forsvare hvorfor metoden ble valgt (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 137). Det er verdt å nevne at kunnskap og oppfatningen som forkommer gjennom det kvalitative intervjuet skjer i samspillet mellom informant, intervjuer og verden (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 76).

4.4 Planleggingen av datainnsamlingen.

Intervjuguiden (vedlegg 1) ble laget og finpusset ved hjelp og innspill av veileder. Jeg valgte fremgangsmåten delvis strukturert tilnærming, også kalt for semistrukturert intervju. En delvis strukturert tilnærming vil si at temaet for intervjuet er forhåndsbestemt, men rekkefølgen for temaene kan endres underveis av forskeren (Thagaard, 2018, s. 91). Jeg hadde laget en intervjuguide som skulle være ledende i gjennomføringen av intervjuet. Intervjuguiden var basert på faglig og kunnskapsorientert grunnlag, noe som også var med på å forberede meg selv for hva intervjuet skulle inneholde. Siden det var et semistrukturert intervju stilte jeg åpne spørsmål som ga mulighet for spontane, ærlige og uventede svar (Dalland, 2017, s. 78). Det som er en styrke ved å ha delvis struktur i intervjuet, gjør det lettere å sammenligne svarene fra de forskjellige intervjuene, og til den etterfølgende analysen til intervjuet (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 163).

4.5 Tilgang til feltet og informantene

Jeg hadde sendt ut e-mail til ulike barnehager, hvor barnehagene fikk informasjon om forskningsprosjektet, hos flere av barnehagene fikk jeg ikke svar eller at de ikke hadde kapasitet til det. Da ble løsningen nettverket som jeg har etablert gjennom jobb og praksis.

Siden jeg hadde kjennskap til barnehagene og barnegruppene fra før av, valgte jeg to barnehager hvor barnegruppene er forskjellige og har forskjellige utfordringer. Dette var fordi jeg ville vite hvordan barnehagene jobbet med så forskjellige grupper, var det likheter eller forskjeller mellom de to.

Jeg gjorde strategiske valg både gjennom å finne hvilken barnehage jeg skulle velge og hvilke pedagogiske ledere jeg ønsket å intervju. Jeg valgte to pedagogiske ledere, begge var ferdig utdannet barnehagelærere i 2018 og har jobbet i barnehagen som vikar før det. Ved å ha kjennskap til begge, hadde jeg fått inntrykk at de sitter på god erfaring og kunnskap om feltet (Dalland, 2018, s. 74). Det er verdt å si at informantene kommer fra to forskjellige kommuner.

4.6 Gjennomføring av intervju

Informantene fikk samtykkeskjema som inneholdt tema og problemstilling for prosjektet. Jeg valgte å ikke sende med intervjuguide fordi jeg ville at de skulle lese seg opp og gi grundige teoretiske svar. I stedet ville jeg ha svar ut fra informantenes erfaringer fra sin barnehagehverdag. Intervjuguiden hadde en tematisk og dynamisk dimensjon ved seg, det vil si at den tematiske delen av intervjuguiden hadde viktige spørsmål som skulle være med å belyse temaet senere i analysen. Den dynamiske delen av guiden var ute etter å fremme en positiv interaksjon, og motivere informanten til å snakke om egne opplevelser og følelser (Brinkmann & Tanggaard, 2012, s. 31). Siden jeg hadde relasjoner med begge informantene gjorde det lettere å skape trygghet slik at informantene kunne snakke fritt om deres opplevelser. Samtalen jeg hadde med informantene var ikke gjensidig, dette var fordi jeg allerede hadde satt en struktur i form av tema og problemstilling (Bergsland & Jæger, 2022, s. 34).

Informantene var fra forskjellige kommuner, det gjorde at jeg måtte planlegge for hvor intervjuet skulle utføres. Det ene intervjuet ble gjort under arbeidstid i barnehagen til informanten, dette var kommunen som jeg selv bor i. Når jeg skulle utføre det andre intervjuet

var det i informantens hjem etter arbeidstid, da distansen var for stor og jeg ville utføre intervjuet ansikt til ansikt. Begge intervjuene ble utført med båndopptaker, dette var for å styrke reliabiliteten av intervjuet og det gjorde at jeg kunne konsentrere meg kun på samtalen og informantens kroppsspråk (Bergsland & Jæger, 2022, s. 32). Etter erfaringer fra veiledning i praksis har jeg vært bevisst på meg selv i rollen som veisøker. Carson og Birkeland (2017) belyser hvor viktig det er å ha grunnleggende veiledningsferdigheter. Dette er blant annet å være engasjert i samtalen både tankemessig og følelsesmessig. Noen av ferdighetene de beskriver er øyekontakt, ansiktsuttrykk, gjentakelse av nøkkelord og oppmuntring (Carson & Birkeland, 2017, s. 73). Dette var noen av ferdighetene jeg brukte under intervjuene.

4.7 Analyse og tolkning

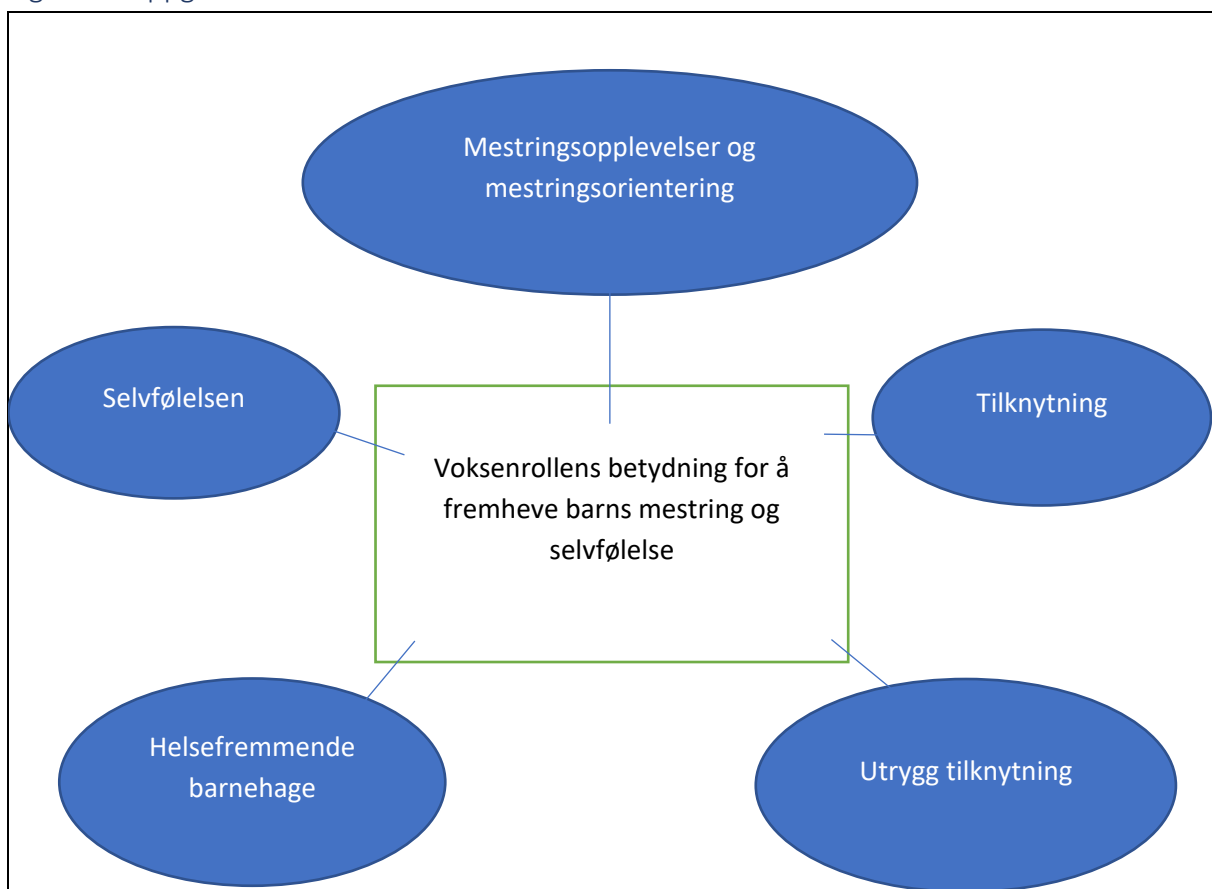
Grunnlaget for analysen ble allerede lagt i intervjuguiden. Ved å dele opp intervjuet i mindre deler i analysen gjør det lettere å vite hva som kom frem i intervjuet på en saklig måte (Dalland, 2017, s. 87-88). Siden jeg hadde båndopptaker, transkriberte jeg rett etter intervjuet var gjennomført. Ved å transkribere blir intervjusamtalen strukturert slik at det blir mer oversiktlig i analysen (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 207). Jeg transkriberte hele samtals muntlige form slik at jeg kunne gå tilbake til teksten for å få med meg alt som ble sagt under intervjuet. Transkripsjonen ble skrevet på bokmål, for å gjøre teksten mer lettlest og unngå stigmatisering av informanten (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 214).

Den analytiske prosessen som jeg skal gjennomføre er inspirert av Tjora (2018) SDI-modell, stegvis-deduktiv metode. Analysemetoden har vært bruk ved skisseringen av forskningsprosjektet. Grunnen til at denne modellen ble valgt var for å «systematisere og kvalitetssikre kvalitativ forskning ved å gjøre de ulike delprosessene gjennomskuelige» (Tjora, 2018, s. 16). Metoden gir delvis induktiv og deduktiv tilgang til analysedelen. Den induktive tilnærmingen om koding av datamaterialet og deduktiv er tilnærmingen av kontrollspørsmål for å sikre kvaliteten (Tjora, 2018, s. 17). SDI-modellen har konseptuell generalisering som mål. Det vil si at analysen gir en allmenn forståelse av fenomenet som blir forsket på, på den måte blir ikke den nye kunnskapen avgrenset av det spesifikke utvalget (Tjora, 2018, s. 18).

Kodingen av de 16 sidene med transkripsjon ble utført gjennom programmet HyperRESEARCH, jeg valgte å bruke programmet fordi det skulle bli lettere å holde oversikt

og at referansepunktene som ble gjort tidligere ble tatt vare på (Tjora, 2018, s. 48). Den empirinære kodingen av begge intervjuene ble på totalt 61 koder som var relevant for problemstillingen. Kodene ble sortert eller kategorisert i ulike grupper (Tjora, 2018, s. 39). Da hadde jeg kommet til fasen i analysen som handler om kodegrupper (Tjora, 2018, s. 53), ut fra kategoriseringen hadde jeg tematisert kodene i fem ulike grupper (vedlegg 2). Etter det var jeg kommet til SDI-tilnærmingens mål, nettopp konseptuell generalisering. Det vil si at kodene ble generalisert i konteksten av det oppgaven skulle stille spørsmål til, som igjen fikk struktur i oppgavens rammeverk. Ved å ha en dialog mellom teorien og empirien underbygger dette for større validitet og generaliserbarhet (Tjora, 2018, s. 71).

Figur 4.1 Oppgavens rammeverk

4.8 Etske retningslinjer

Før jeg gjennomførte intervjuet hadde jeg skrevet et samtykkeskjema (vedlegg 3), for at informantene skulle få informasjon om intervjuets overordnede mål, deltakelsen var frivillig og informantens frihet til å trekke seg fra forskningsprosjektet uten negative konsekvenser. Jeg sa til informantene at alt av innhold vil bli anonymisert, og for å sikre konfidensialitet blir det brukt koder av deltakerne, kodene var informant 1 og informant 2 (Bergsland & Jæger, 2022, s. 47). Etter intervjuene sendte jeg transkripsjonen til godkjenning av informantene før jeg begynte å skrive den analytiske delen av oppgaven. Lydopptaket ble slettet umiddelbart etter transkripsjonen var gjennomført, jeg hadde også slått av OneDrive synkroniseringen for å unngå at lydopptaket ble borte i «skyen».

Siden jeg valgte å bruke båndopptaket, måtte jeg ha godkjenning fra Sikt før jeg kunne begynne med intervjuene. Sikt, tidligere kalt Norsk senter for forskningsdata (NSD) behandler prosjektsøknader i forhold til personvern (Bergsland & Jæger, 2022, s. 49). Da ved bruk av båndopptaker kan stemmen til informantene gjenkjennes eller informasjonen som ligger i opptaket. På grunn av at mitt valgte tema og problemstilling ble godkjeningen gjort automatisk av Sikts datasystem fordi søknaden inneholdt liten grad av personvernsopplysninger.

5. Analytiske funn og drøfting.

I dette kapittelet presenteres funn som ble gjort og drøftingen blir belyst ut fra relevant teori. I den første delen skal jeg gå ut fra funn og drøfte om miljøet som er rundt barnet, det vil si personene rundt barnet/barnegruppen. I siste del av kapittelet skal jeg drøfte rundt voksenrollens egenskaper og kompetanse, fra funnene i analysen.

Problemstillingen for prosjektet er:

«Hvordan kan voksenrollen være med på å fremheve barns mestring og selvfølelse?».

5.1 Teamet rundt barnet

«Samarbeidet mellom hjemmet og barnehagen skal alltid ha barnets beste som mål. Foreldrene og barnehagens personale har et felles ansvar for barnets trivsel og utvikling» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 29). Funnene fra analysen tyder på at samarbeidet mellom hjemmet og barnehagen er vesentlig, for at barnet skal kunne føle seg trygg og ivaretatt fra begge parter.

5.1.1. Foreldrene i barnehagen

Begge informantene nevnte hvor viktig det var med kommunikasjon mellom barnehagen og hjemmet, for å kunne få et bedre innblikk av barnets psykiske helse. Informant 1 sier «det er ingen som ser barna så godt som foreldrene [...] begge parter kan være mer ærlige om utfordringer og vi kan få forslag fra foreldre og de kan få av oss». Informant 2 har erfaringer med usikre foreldre som ikke har turt å spørre om hjelp. Foreldrene var fra et annet land og hadde liten kunnskap om barns selvfølelse og mestring. Informant 2 møtte foreldrene med tillit og åpenhet, ved å anerkjenne foreldrenes livssituasjon, ved å uttrykke barnehagens bekymringer for barnet. Foreldresamarbeid kommer ikke av seg selv, som ansatt i barnehage er det viktig å møte foreldrene med å ta et relasjonelt initiativ (Glaser, 2018, s. 101). Barnet er det kjæreste en foreldre har, foreldre leverer barnet til barnehagen i god tro om at barnet blir tatt hånd om, gjennom omsorg og trygghet. Samarbeid kan være krevende hvis en av partene tilbaketrukket, eller viser lite interesse for samarbeid med den andre parten Ærlighet gir

respekt og gjennom faglig engasjement og kompetanse, ble det et samarbeid gjennom foreldreveiledning, samtaler og samarbeid i forhold til melding av PPD (Glaser, 2018, s. 149). Informant 2 belyser hvor viktig miljøet er rundt barnet. Miljøet former barnet, og det kan bli veldig synlig. Informanten forteller om et barn som følte at foreldrene og barnehagen var imot barnet, og det ga en forklaring for barnets utagerende adferd. Barnet måtte ha følt seg kjempeliten. Informanten understrekte hvor viktig det var å ta opp dette fort og få et godt og tett foreldresamarbeid, for å fremheve barnets selvfølelse og egenverdi.

5.2.2 Personalet i barnehagen

Begge informantene snakket om viktigheten av å ha et personal som var engasjerte og spilte hverandre gode. Informant 2 sier at når det lages planer som tilpasses barna for deres behov og nivå, krever det et godt personalsamarbeid. Dette kan man forstå ut fra den sosiokulturelle forståelsen skjer læringen gjennom sosial praksis, teamroller i personalet er dynamiske, som gjør at alt ikke må planlegges og gjennomføres av pedagogisk leder (Gotvassli, 2019, s. 109). Informant 2 roser personalet sitt, på grunn av engasjementet som er rundt barnegruppen. En av de ansatte hadde tatt initiativ ut fra barnas innspill og laget et eget pedagogisk opplegg rundt det. Dette ga motivasjon og mestring som kan sees på som et eksempel på samarbeid med barn og ansatte. Dette kan sees i tråd med det Pape skriver. Barnets sosiale kompetanse kan knyttes til miljøet som barnet er en del av (Pape, 2000, s. 23). Barnet blir engasjert ved å ha voksne som er engasjert og anerkjenner barnets undring. Sammen er de kommet i flytsonen som sett tidligere i teksten.

Informant 1 opplevet en ustabil barnegruppe, ved mangel av faste ansatte rundt barna. Informanten sier at barnehagen har hatt utfordringer når det kommer til vikarer, det var en lang periode med kortvarige vikarer som ikke hadde særlig med erfaring med barn. Dette resulterte med at barna ble utrygge på hverandre i barnegruppen og det ble et negativt samspillmønster i leken og hverdagssituasjoner. Dette stemmer med det Drugli og Lekhal skriver om barn som har negative følelser. De som opplever å ha negative følelser og utrygghet vil hemmes for lek, selvfølelsen, mestring, glede og læring (Drugli & Lekhal, 2018, s. 61). Informant 1 sier «Vi har klart å ha en stabilitet over tid som barna ikke har vært vant med [...] Jeg er en tydelig person, det tror jeg barna liker det også har vi lekt og hatt det artig. Bygget en lags trygghetsrelasjon». Evertsen-Stanghelle sier, å fremme en trygg tilknytning krever mer enn å bare være snill. Det handler om den voksne skaper trygge miljøer preget av stabilitet og forutsigbarhet (Evertsen-Stanghelle, 2018, s. 88). Voksne er skaperne av miljøet

rundt barnet og det er deres rolle som barna følger. Er det en tydelig voksen, skaper det både trygghet og tillit til den voksne, barna hva de skal forholde seg til.

Informant 1 belyser også viktigheten av å se sine kolleger i hverdagen. Den ansatte så at pedagogisk leder ikke hadde mulighet til å leke med barna, og da tok initiativ til å være med i leken selv. «Det å kunne gå inn og se og gjøre hverandre god, gjør at vi får trygge barn som får gode opplevelser med flere voksne».

Barnets sosiale kompetanse kommer fra miljøet som er rundt det, barnehagen og foreldrene har et felles ansvar for å skape dette miljøet for barnet som motiverer og engasjerer barnet gjennom mestring og positive erfaringer som er med på å støtte opp selvfølelsen. Pape hevder at når barnet har et godt læringsmiljø rundt seg og at barnet får en positiv opplevelse av seg selv og barnet skaper tillit til seg selv, sine evner og ressurser (Pape, 2005, s. 163).

5.2 Relasjonsbygging voksen-barn

Begge informantene bruker begreper som anerkjennende, trygg og god, omtenksum, gir tydelige grenser, tålmodighet, ta barneperspektivet, interessert i barnets hverdagsliv, som viktige egenskaper for voksenrollen. Gode relasjoner kommer ikke av seg selv, det er noe som må bygges over tid for å opprettholde relasjonen mellom barn og voksen. Informantene hadde ulike synspunkter for hvilken effekt relasjon hadde for enkeltbarn og barnegruppen.

Relasjonsbygging krever responderende voksne. Baumrind (1991,2013) beskrivelse av responderende voksne er varme, åpne i kommunikasjon, sensitiv, aksepterende, gir frihet under ansvar og tar barnets perspektiv (Roland, 2021, s. 29). Dette responderer i begrepene som informantene brukte.

I barnehagen skjer det daglige interaksjoner med enkeltbarn og barnegrupper. Innholdet i interaksjonen mellom barn-voksen vil være byggesteiner for kvaliteten av relasjonsutviklingen (Roland, 2021, s. 31). Begge informantene beskrev hvordan de arbeidet for å fremheve relasjonen med barna. Informantene brukte mindre grupper som ga bedre oversikt for de ansatte og det var lettere å forholde seg til barna og barnas lek. I nyere forskning viser det seg at når barnegruppen er mindre, påvirker det barnas relasjonsbygging i barnehagen (Evertsen-Stanghelle, 2018, s. 102). Informant 2 utdypet om at for deres barn med adferdsvansker, hjalp det å ha små grupper, og bygge relasjoner gjennom en-til-en med

barnet. De andre ansatte fikk også mulighet å bygge en god en-til-en relasjon. Ved å være i aktivitet sammen med barnet ble det lettere å fange opp de gode og positive momentene, barnet fikk positiv tilbakemelding og oppnådde mestringsfølelse. «Banking time» er et begrep som kan relateres til relasjonskvalitet. I denne sammenhengen fikk alle i personalet kvalitetstid sammen med barnet, og skapte en positiv relasjon. Det er et langsiktig og viktig arbeid hvorav aktivitetene var lystbetont ifølge informanten (Roland, 2021, s. 33-34).

Barn er forskjellige, noen barn står deg veldig nært mens andre trigger noe i deg. Informant 2 sier at det å være bevisst på sine egne følelser og hvordan følelsene dine kan være med å påvirke relasjonen til barnet. Dette kan vi se i sammenheng med det Peters og Juveli skriver om hvordan voksne som møter mye avvisning og sinne fra barn vil naturligvis bli følelsesmessig preget av det. Det kan bli utfordrende å se barnets behov fordi egne følelser tar overhånd (Peters & Juveli, 2020, s. 58). Informant 2 sier det er viktig å være bevisst med egne følelser i arbeid med barn. Da barna selv ikke er rustet til å forsvare seg selv eller har evnen til å formidle følelsene sine på en fornuftig måte. Hvis barnets behov møter irritasjon og avvisning fra voksne, er det mulig at barnet begynner å skamme seg over det. Skam er selvfølelsens motpol, hvor av skam hindrer barnet i å bli kjent med seg selv og barnet vil ikke ta opp vanskelige følelser eller situasjoner med de voksne (Øiestad, 2011, s. 117). I stedet for å la barnet skamme og tvile på seg selv, kan voksne gjennom å være bevisste på seg selv, være anerkjennende i møte med barnet og se barnets behov innenfra.

Informant 1 sier at ved å ha voksne rundt deg som er påkoblet og fanger opp situasjoner eller kommentarer, gjør barna trygg slik at de kan strekke seg videre. Informanten forklarer videre at hvis barnet går rundt med dårlig selvfølelse eller måler seg selv med andre barn, får ikke barnet tid til å utvikle selvet for fokuset blir på noen andre. Dette belyser Evertsen-Stanghelle med at alle barn skal ha tilgang til miljøer som fremmer for god psykisk helse, selvfølelse og mestring, viktigheten av å ha et kompetent og engasjert personale gir større betryggelse for kvaliteten for omsorgsmiljøet i barnet (Evertsen-Stanghelle, 2018, s. 103).

5.3 Tilstedeværelse er en ferskvare.

Begge informantene kom frem med hvor viktig det var at den voksne i barnehagen var tilstede og påkoblet sammen med barna. Nære og tilgjengelige voksne som er i her og nå situasjonen, som kjenner og forstår dem. Hvor voksne støtter barn i situasjoner, og er tilstedet for å unngå misforståelser. Vil kunne hjelpe barna å strekke seg videre i utviklingen. Informant 1 sier «det er egentlig så lett, samtidig så vanskelig».

Tilstedeværelse handler ikke om å bare være i rommet, informant 1 sier «det er ikke nok å sitte på en krakk i rommet, du må være påkoblet på barna, samspill, det barna sier og ikke sier». Gjennom tilknytning og relasjonsbygging krever det tilstedeværende voksne. Det er noe som er en ferskvare. Hvis vi ser tilbake til teorien om utrygg tilknytning, hvis trygghetssirkelen kommer i ubalanse, og barnet ikke føler seg sett eller anerkjent rundt seg. Kan det være at relasjonen mellom voksen-barn blir svekket. Utgangspunktet av relasjon mellom voksen-barn slutter aldri.

For å oppnå mestring og selvfølelse er det viktig å støttende voksne rundt seg, og at de er bevisste i sin rolle som voksen i aktiviteter sammen med barn. I funnene kom både begrepene støttende stillas, nærmeste utviklingszone og anerkjennelse frem.

5.3.1. Støttende stillas.

Informant 2 sier tilstedeværelse, deltakelse, gi barn motivasjon, bidrar til barns læring og utvikling. Barn kjenner ikke mestringsopplevelsen i situasjoner som de ikke klarer å oppnå. Det blir motsatt, barnet føler seg ikke tilstrekkelig og mister troen på seg selv. Barn kan møte på utfordringer både i hverdagssituasjoner og aktiviteter. Begrepet støttende stillas av Bruner & Ross (1976, som referert i Lindén 1992), handler om støtten den voksne eller et mer kompetent barn gir til barnet som ikke klarer å utføre alene. I denne sammenhengen er det voksenrollen som krever å være tilstede i slike situasjoner og er støttende og fremhever barnets selvstendighet og mestring, slik at barnet klarer det selv neste gang. Når barnets selvtillit og mestringsopplevelser styrkes gjennom en støttende voksen, kan barnet skifte rolle med å ta en veilederrolle, læringen blir en toveisprosess (Askland & Sataøen, 2019, s. 203-204).

5.3.2. Nærmeste utviklingssone.

Informant 1 sier at «det gjelder at hele personalgruppa klarer å være tilstede og aldri kobler seg av og gir den beste kvaliteten, ser barna og hjelper dem i utviklingen». Den nærmeste utviklingssonen sees i sammenheng med støttende stillas. Ifølge Vygotskji er det den voksne som støtter barnet med kunnskap og kompetanse. Mennesker er i konstant utvikling og lærer gjennom erfaringer. Når barnet har lært eller beherske noe vil barnet søke til ny kunnskap og ferdigheter (Säljö, 2016, s. 118). Hvis personalet er tilstede sammen med barna, klarer de å observere barnas kompetanser og ferdigheter, noe som vesentlig i å skape mestring- og spenningsopplevelser, for personalet ser og kan reflektere over barnets kompetanse og utfordringer.

5.3.3. Anerkjennelse

Innenfor tilstedeværelse var anerkjennelse av barnet noe som kom frem fra begge informantene i funnene av analysen. Anerkjennelse av barns følelser er vesentlig for utviklingen av selvfølelsen (Pape, 2005, s. 163). Barnet skal bli møtt med tillit og respekt, barnets uttrykk og følelser skal bli tatt på alvor. Dette kan være krevende i en travel barnehagehverdag, som informant 1 sa, ved at barnet har tilstedeværende voksne rundt seg som kan fange opp misforståelser og barnets behov. Dette kommer frem gjennom det Drugli forteller at når barnet blir anerkjent av den voksne på en trygg og hensiktsmessig måte, fremmes barnets selvfølelse (Drugli, 2018, s. 234).

5.4 Speiling

Ingen av informantene brukte begrepet speiling i undersøkelsen. Det som jeg synes var interessant i eksemplene som begge informantene brukte, ble speiling av barnet og barnegruppen veldig tydelig. Speilingsteorien handler kort sagt om utviklingen av personens selvbylde i samhandling med andre (Lunde, 2018, s. 118). Informant 1 viste til hvordan barna i barnegruppen speilet seg i hverandre, og informant 2 viste til enkelt barn som speilet seg gjennom voksne. Når barnet speiler seg i andre «ser» barnet kjærighet, anerkjennelse og

respekt, men også avvisning og reaksjoner på egne negative sider. Barnet speiler seg i andre for å få en forståelse av seg selv. Selvfølelsen, selvtilliten og selvvurderingen er noe som er tosidig, positivt og negativt. Den psykiske strukturen etablerer seg rundt miljøet og personene som er tilstede (Askland & Sataøen, 2019, s. 125). Har barnet et trygt og godt miljø rundt seg, vil dette speile seg gjennom barnet, barnet tør å prøve å utforske mer og at barnet blir akseptert og anerkjent for den barnet er. Hvis barnet opplever et ustabil miljø, vil barnet kjenne på utrygghet, kjenne på å ikke strekke til. Barnet speiler seg i miljøet og skaper en oppfatning om hvordan barnet tror det bør være. Dette henger sammen med teorikapittelet tilknytning og utrygg tilknytning.

5.4.1 Speiling i barnegruppen.

Barnegruppen til informant 1 har vært preget av mangel av trygge voksne rundt seg, på grunn av utbytting av vikarer. En konsekvens for dette har vært hvordan selvfølelsen og mestringen hemmes på grunn av mangel av trygghet i gruppen. Informanten sier selv at barnegruppen har hatt det tøft, «de driver å saboterer seg selv og hverandre, de har kommet i en vond sirkel». Barnegruppens dynamikk gikk ut på å imponere hverandre og var selvsentrert. Ut fra det informanten sier høres det ut som barna ikke klarer å være seg selv. De har utviklet et falsk selv, barna forestiller seg hva de andre ønsker og tilpasser seg til det (Askland & Sataøen, 2019, s. 125). Barna føler seg ikke godtatt når de er seg selv, og skaper et falsk selv som barnet tror vil tilfredsstille andre. Informanten har jobbet mye med å skape en gruppefølelse gjennom samarbeid, trivsel og trygghet. Slik at barnegruppen kan føle seg trygg nok til å være seg selv.

Informanten forteller videre at det har løsnet seg ved å ha et mer stabilt personale, hvor personalet arbeider med den autoritative voksenrollen. Speiling gjennom autoritative voksne gir gode responser over tid, samtidig som det settes forventninger på en respektfull måte. En autoritativ utøvelse vil være med å fremme selvbildeutviklingen på grunn av kvaliteten i responsene (Roland, 2021, s. 35). Informanten viser til en episode hvor noen av barna i gruppen så at et annet barn satt alene, den voksne kunne sagt til barnet hva som skulle gjøres. I stede anerkjente den voksne gjennom undring, slik at barna kunne finne frem til det selv ved å speile seg i situasjonen. Den voksne må gjøre profesjonelle refleksjoner og vurderinger, fra responsen av barna slik at det påvirker deres selvbiledanning positivt (Roland, 2021, s. 35).

Voksenrollen handler også om å la barn få prøve selv. Min tolkning av eksempelet var at her ble det en toveis læring gjennom sosial interaksjon mellom barna. Barnas selvfølelse og mestringsopplevelse av situasjonen ble positivt.

5.4.2. Speiling av enkeltbarnet.

Informant 2 hadde et nytt barn som hadde utagerende adferd, barnet klarte ikke å etablere vennskap, var ofte i konflikt og hadde lite mestringsfølelse. Barnet fikk mye negativ respons fra de voksne, «nei», «stopp» og grensesetting. Dette var både fra hjemmet og barnehagen, som la grunn for barnets adferd. Når både barnehagen og hjemmet brukte kritikk og negativ respons, ville det til slutt skade selvfølelsen (Lindgren, 2016, s. 20). Barnets selvoppfattelse blir negativt. Personalet rundt barnet begynte fort med å tenke tiltak og forebyggende arbeid for å snu adferden til noe positivt. De voksne måtte speile seg i barnets reaksjoner, ta barnets perspektiv på situasjonen. Som informant 2 sier «det er ikke barn som er vanskelig, det er barn som har det vanskelig». Dette sees i sammenheng med hvordan voksne er bevisst på sine egne følelser i situasjonen. Starten på et forebyggende arbeid skjer gjennom voksenrollen.

De voksne brukte mye en-til-en med barnet, både for relasjonsbygging og få frem de gode og positive øyeblikkene. Personalet brukte mye ros slik at barnet skulle oppleve mestring. Utviklingen av selvtilliten kommer som regel av mestringsopplevelser. Pape hevder at å gi barn ros er viktig, samtidig så skal voksne være bevisst at rosen ikke blir overdreven, da barnet kan få et urealistisk bilde av seg selv (Pape, 2005, s. 164). Ros gis hvor ros fortjenes, da krever det å ha påkoblet personalet som kjenner barna. Dette kan også knyttes til å være mestringsorientert. I Informantens eksempel var det å gi ros under positive samspill og hverdagssituasjoner viktig for at barnet skulle få en positiv selvfølelse og mestringsopplevelse. Det å få foreldrene tidlig inn på banen var også viktig for barnet, slik at det jobbes likt i barnehagen og hjemmet. Personalets arbeid med tiltakene gjorde at barnet smilte mer, trivdes i barnehagehverdagen, og begynte å etablere seg vennskap.

5.5 Genuin glede.

Begge informantene brukte ordene genuin glede, når det gjaldt voksenrollen i barnehagen. Genuin kommer fra det latinske ordet *genuinus* som betyr, ekte, naturlig og autentisk (Gundersen, 2021). Gleden av å være på jobb er større enn den økonomiske gevinsten. Hvem vil vel ikke ha humor og glede i barnehagen, er det en av informantene som sier. Det er kanskje noe som ikke blir snakket så mye om i det daglige. Glede kommer mye frem i rammeplanen (Kunnskapsdepartementet, 2017). Humor og glede, glede ved høytlesning, bevegelsesglede, måltidsglede, skaperglede, matematikkglede og glede i det kulturelle fellesskap. I forskriftene i rammeplanen står det svart på hvitt at glede skal være i barnehagen. Derimot står det ikke at gleden må være genuin. Begge informantene sier at barn merker hvis den voksne ikke viser genuin glede sammen med dem. Barn får med seg mer enn man tror, barnet kan lese ansiktet og fange opp de sosiale signalene til den voksne, forså å regulere seg ut fra responsen (Askland & Sataøen, 2019, s. 119). Barn lærer i et sosialt og kulturelt fellesskap, gleden av undring, nysgjerrighet og fantasi i form av læring sammen med andre barn og voksne, bidrar til trivsel og glede i barnehagehverdagen (Søbstad, 2018, s. 247). Min tolkning av dette er hvis ikke de voksne klarer å glede seg sammen med barna, kan en av konsekvensene være at barna slutter å undre seg sammen med den voksne og relasjonen mellom voksen-barn blir svekket.

5.5.1 Positivt klima i barnehagen.

Informant 1 sier det å skape glede og lyst til å komme til barnehagen, er essensielt for å ha det bra i barnehagen. Utviklingen av å skape et godt klima i barnehagen handler om å skape god stemning med barna. Være tilstedeværende og fange opp det som skjer, også det å være genuint interessert i barna og deres velferd (Roland, 2021, s. 30). Informant 1 sier videre «hvis man skal klare å skape glede på avdelinga så treng man å fungere i den store gruppa. Å være en del av fellesskapet». Ved å ha et positivt klima i barnehagen opplever barn tilhørighet og emosjonell trygghet, som da bidrar til en sunn utvikling (Lunde, 2018, s.114). Begge informantene sa hvor viktig det er å bli møtt om morgenen med glede, barna er glade for å se hverandre, hvor de venter en ny dag med humor, vennskap og lek. Glede er noe som sprer seg, å starte dagen med et smil og gjensynsglede er med på å gi barnet positiv selvfølelse i møte med andre.

5.5.2 Glede gir motivasjon til mestring.

Informant 2 sier «å fremme glede og fokus på glede gjør at man nettopp dyrker på lærelysten, indre motivasjon, vennskap og sosial kompetanse, og at det har en sammenheng». Det at barnet føler mestring av det sosiale og fysiske miljøet er viktig for videre utvikling av selvfølelsen og selvtilliten (Askland & Sataøen, 2019, s. 128). For noen finns det ikke en større glede av å mestre noe som man har øvd på, brukt lang tid på eller fått støtte til, for så å det til selv. Prosessen av mestring er like viktig som mestringen i seg selv. Her kan vi også trekke frem teorien om mestringsorientering tidligere i teksten. Det kan være med å fremme barnets evne til å takle motstand og psykisk helse (Drugli & Lekhal, 2018, s.82). Informant 2 sier det er viktig å tilrettelegge aktiviteter for barns forutsetninger, alder og modenhet i aktiviteter som oppfordrer til mestringsopplevelser.

6. Konklusjon og avslutning.

Utgangspunktet for dette forskningsprosjektet var hvordan voksenrollen fremhever barns mestring og selvfølelse. På grunn av oppgavens omfang ble datamaterialet innhentet ved hjelp av to kvalitative intervjuer, hvor deres kunnskap og erfaringer knyttes opp til relevant teori som er med å belyse bachelorens problemstilling. Valg av metoden ga informantene frihet til hvordan de selv tolket intervjuet. Noe som ga interessante svar.

Voksne som er rundt barn har et ansvar for barns mestring og opplevelse av selvfølelse. At barnehagen og foreldre er åpne og har tillit til hverandre, er viktig for å sette i gang tiltak og forebygging hvis barnet får eller har en negativ selvfølelse eller samspillmønster.

Personalsamarbeid er også viktig i arbeid med barn, personalet jobber for å gjøre hverandre god. Det å gjøre personalet bevisst i rollen sin som tilstedeværende og trygg voksen med en anerkjennende holdning i møte med barns behov og følelser. Relasjoner og tilknytning kommer ikke av seg selv, de voksne må jobbe aktivt for å vedlikeholde en god relasjon med barnet og barnegruppen. Begge informantene hadde like måter å arbeide på for å fremme relasjonen til barna, barna ble delt inn i mindre grupper som gjorde at det ble lettere å være i her og nå situasjonen sammen med barna.

Informantene kom med gode eksempler. Barnegruppen som var utrygg på seg selv og var selvorientert. Viktigheten med å ha stabile voksne rundt seg som har en autoritativ holdning.

Enkelt barnet som negativ utagerende adferd på grunn av at barnet ikke følte seg sett og fikk mye negativ respons. Her var det foreldresamarbeid og relasjonsbygging og skape positive mestringsopplevelser for å bygge opp selvbildet og selvfølelsen. Å skape et positivt miljø hvor barna opplever humor og glede i barnehagen sammen med de voksne er gode grunnlag for å fremme barns selvfølelse og mestring.

I innledningen startet jeg med en praksisfortelling, etter å ha drøftet informantenes funn. Kan jeg se mange av de viktige faktorene som ble nevnt i arbeidet med å fremme barns selvfølelse og mestring. Tilstedeværende i her og nå situasjonen sammen med barnet. Anerkjennelse og støttende stillas for barnet som trenger litt ekstra støtte i denne påkledningen. Hvor jeg skiftet fokus fra jeg får ikke til, til jeg kan. Ved å gi barnet støtte og motivasjon, fikk barnet oppleve glede og mestring når hun endelig fikk på seg ullbuksen. Vi gledet oss sammen og barnet fikk selvtillit av å klare det selv.

Selvfølelsen og mestringsopplevelser gir et grunnlag for videre i livet. At barn kan gå ut av barnehagen med en god selvfølelse og har mestringsstrategier for når situasjoner kan bli vanskelig er noe som enhver barnehage bør strebe seg for.

Noe som kom frem i intervjuet med informant 1 som ikke kom frem i analysen og drøftingen, som stiller et interessant spørsmål er. Hvordan sosiale forskjeller hos foreldre kan være med å påvirke barnets robusthet, selvfølelse og mestringsstrategier.

Litteraturliste:

Askland, L., & Sataøen, S.O. (2019). *Utviklingspsykologiske perspektiv på barns oppvekst*. (4. utgave). Gyldendal.

Baumrind, D. (1991). Parenting styles and adolescent development. I J. Brooks-Gunn, R.M. Lerner & A.C. Petersen (red.). *The Encyclopedia of adolescence* (s. 746-758). Garland.

Baumrind, D. (2013). Authoritative parenting revisited: History and current status. I R.E. Larzelere, A. Sheffield-Morris & A.W. Harris. (red.). *Authoritative parenting*. American Psychological Association.

Bergsland, M.D. & Jæger, H. (red.). (2022). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. (2. utgave). Cappelen Damm Akademisk.

Brandtzæg, I., Torsteinson, S. & Øiestad, G. (2017). *Se barnet innenfra: Hvordan jobbe med tilknytning i barnehagen*. Kommuneforlaget.

Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (red.). (2012). *Kvalitative metoder. Empiri og teoriutvikling*. Gyldendal Akademisk.

Bruner, J.S. (1997). *Utdanningskultur og læring*. Oversatt av Bente Christensen. Ad Notam Gyldendal.

Carson, N. & Birkeland, Å. (2017). *Veiledning for barnehagelærere*. (4. utgave). Cappelen Damm akademisk.

Csikszentmihalyi, M. (2014). *Flow and the foundations of positive Psychology: The collected works of Mihaly Csikszentmihalyi*. Springer.

Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving*. (6. utgave). Gyldendal.

Drugli, M.B. (2018). Å møte barn med tillit og respekt gjennom å «se» hele barnet. I Glaser, V., Moen, K.H., Mørreaunet, S. & Søbstad, F. (Red.) *Barnehagens grunnsteiner: Formålet med barnehagen*. (2. utgave). (ss. 230-239). Universitetsforlaget.

Drugli, M.B. & Lekhal, R. (2018). *Livsmestring og psykisk helse*. Cappelen Damm Akademisk.

Dweck, C.S. (2007). *Mindset: The New Psychology of Success*. Ballantine Books.

Evertsen-Stanghelle, C. (2018). Tilknytning – det nære samspillet kraft. I I, Størksen. (red.). *Livsmestring og livsglede i barnehagen*. (ss. 86-108). Cappelen Damm Akademisk.

Glaser, V. (2018). *Foreldresamarbeid: Barnehagen i et mangfoldig samfunn*. (2.utgave). Universitetsforlaget.

Gotvassli, K.A. (2018). *Boka om ledelse i barnehagen*. (2. utgave). Universitetsforlaget.

Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplanen for barnehagen: Forskrift om rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver*. Udir. [Rammeplan for barnehagen \(udir.no\)](https://www.udir.no/rammeplan-for-barnehagen)

Gundersen, D. (2021, 7. november). Genuin. I Store norske leksikon. [genuin – Store norske leksikon \(snl.no\)](https://snl.no/genuin)

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju*. (3. utgave). Gyldendal.

Lazarus, R.S. (1991). *Emotion and adaptation*. Oxford University Press.

Lindgren, P.K. (2014). *Barns sunne selvfølelse – voksnes ansvar*. Pedagogisk Forum.

Lindén, N. (1992). *Stillaser om barns læring*. Caspar Forlag.

Lunde, S. (2018). Omsorgsfulle relasjoner og begeistring som smitter. I I, Størksen. (red.). *Livsmestring og livsglede i barnehagen*. (ss. 109-130). Cappelen Damm Akademisk.

Lysebo, M.O. & Bratt, E.G. (2017). *Relasjonskompetanse i barnehagen*. Pedlex.

Pape, K. (2005). *Se hva jeg kan `a! : Barnehagen som læringsarena*. Kommuneforlaget.

Pape, K. (2000). «Æ TRUR DEM SØV»: *Om aktive voksne og sosial kompetanse i barnehagen*. Kommuneforlaget.

Roland, P. (2021). *Den autoritative voksenrollen i barnehagen og skolen: Relasjonskvalitet, utfordrende atferd, mobbing og sosial emosjonell læring*. Cappelen Damm Akademisk.

Roland, P. & Evertsen-Stanghelle, C. (2018). Utfordringer, flyt og spenning i barnehagen. I I, Størksen. (red.). *Livsmestring og livsglede i barnehagen.* (ss. 173-191). Cappelen Damm Akademisk.

Skogen, J.C., Smith, O.R.F., Aarø, L. E., Siqveland, J. & Øverland, S. (2018). *Barn og unges psykiske helse: Forebyggende og helsefremmende folkehelseiltak. En kunnskapsoversikt.* Folkehelseinstituttet.

https://www.fhi.no/globalassets/dokumenterfiler/rapporter/2018/barn_og_unge_psykiske_helse_forebyggende.pdf

Strøksen, I., Braak, D. & Lenes, R. (2018). Mestring, lek og læring. I I, Størksen. (red.). *Livsmestring og livsglede i barnehagen.* (ss. 192- 212). Cappelen Damm Akademisk.

Strøksen, I. (red.). Livsglede. I I, Størksen. (red.). *Livsmestring og livsglede i barnehagen.* (ss. 17-34). Cappelen Damm Akademisk.

Søbstad, F. (2018). Trivsel og glede i barnehagen. I Glaser, V., Moen, K.H., Mørreaunet, S. & Søbstad, F. (red.). *Barnehagens grunnsteiner: Formålet med barnehagen.* (2. utgave). Universitetsforlaget.

Tjora, A. (2018). *Viten skapt. Kvalitativ analyse og teoriutvikling.* Cappelen Damm Akademisk.

Øiestad, G. (2011). *Selvfølelsen hos barn og unge.* Gyldendal.

Vedlegg 1

Livsmestring i barnehagen, hvordan kan voksenrollen støtte/fremheve barns robusthet og selvfølelse?

Problemstilling: Hvordan kan voksenrollen være med å støtte/fremheve barns mestring og selvfølelse?

Intervjuguide

Innledende spørsmål:

1. Kan du fortelle meg om bakgrunnen din som barnehagelærer?
 - a. Hvilken utdanning, videreutdanning og erfaringer har du?
 - b. Hvor lenge har du jobbet som pedagogisk leder?
 - c. Hvor lenge har du jobbet i dette yrket/ denne barnehagen?

Rammene som finnes i barnehagen.

2. Hva kan du fortelle meg om avdelingen?
 - a. Hvordan er sammensetningen av barnegruppen?
 - b. Hva er det som kjennetegnes på avdelingen?
 - c. Hvordan fordeles de voksne seg på avdelingen?

Intervju:

Hva forstår informanten om mestring og selvfølelse?

Tolkning av rammeplanen:

3. *«Barnehagen skal ha en helsefremmende og forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller. Barnas fysiske og psykiske helse skal fremmes i barnehagen. Barnehagen skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing».*

Hvordan oppfatter du rammeplanens beskrivelse av mestring og følelse av egenverd?

- a. Mestring og selvfølelse, hva forbinder du med dette?
- b. Hva tror du er årsaken til at glede nevnes mange ganger i rammeplanen; glede og humor, skaperglede, matglede, bevegelsesglede, glede ved høytlesning, måltidsglede, matematikkglede og glede i kulturelle fellesskap?
- c. Tenker du det er noen fellestrekk ved begrepene, mestring, selvfølelse og robuste barn?
 - i. Hva er det første du kommer på når du hører disse begrepene?

Voksenrollen:

4. Hva hadde den best mulige voksenrollen vært for deg?
 - d. Hva tenker du om barnas mestring og selvfølelse i din barnegruppe?
 - i. Hvordan opplevde du barnet først?
 - ii. Hadde foreldrene innsikt i barnas eventuelle utfordringer eller behov for å oppnå mestring i hverdagen, vist interesse?
 - iii. Har det ført til endringer i praksis?
 - e. Hva gir mestring blant barna (proksimale utviklingssonen (Vygotsky), støttende stillas (Bruner), flytteorien (Csikszentmihalyi))?
 - f. Hvordan opplever du personalets engasjement i barns mestring og selvfølelse, kan du fortelle hvor dette kommer til uttrykk?
 - g. Hvordan arbeider dere med relasjoner mellom voksne og barn?
 - h. Har mestring og selvfølelse vært et tema i personalgruppen for refleksjon, kan du utdype dette?
5. Personalarbeid for å utvikle barns mestring og selvfølelse:
 - i. Hvilke egenskaper tenker du er viktig for personalet i arbeidet med mestring og selvfølelse blant barn.

Annet:

6. Er det noe annet du vil utdype eller tilføre etter det som ikke har kommet frem under intervjuet?

Vedlegg 2

Oversikt over utvalgte koder

Spørsmål	Konsepter	Kodegrupper	Koder
Voksenrollens betydning for å fremme barns mestring og selvfølelse	Miljøet rundt barnet	Foreldresamarbeid og personalsamarbeid	1) Spille hverandre gode. 2) Inf. 2 sier at foreldreveiledning til usikre foreldre, gi barnet stabilitet/trygghet fra bhg og hjemmet. 3) Forebyggende arbeid. 4) Personalet spiller hverandre gode.
		Relasjonsbygging voksen-barn	1) Barnet har flere enn bare en trygg voksen rundt seg. 2) Inf. 2 sier alle i personalet hadde mye 1 til 1 med barnet som hadde adferdsvansker. 3) Skape positive opplevelser sammen med barnet. 4) Inf. 1 delte barna inn i mindre grupper. 5) Bevisst på sine egne følelser. → kan påvirke relasjonen med barnet. 6) Ustabil personalet, usikker barnegruppe.
	Voksenrollens egenskaper og kompetanse	Tilstedeværelse er en ferskvare	1) Anerkjennende voksne. 2) Begge informantene påpekte at den voksne må være i situasjonen sammen med barna, å bare være i rommet er ikke nok. 3) Nærmeste utviklingszone. 4) Støttende stillas. 5) Være en autoritativ voksen, som er tydelig og omsorgsfull.
		Speiling av barnet/barnegruppen og rundt barnet/barnegruppen	1) Barn får glede av seg selv og andre. 2) Inf. 1 syns at barn lærer av å fungere i gruppe, samarbeide og gjense det i andres væremåte. 3) Inf. 2 syns voksne bør speile seg i barns utagerende adferd. 4) Mye negativ respons speiler seg i barnets adferd. 5) Inf. 1 sier at barnegrupper er mer prestasjonsorientert enn mestringsorientert, noe som hun tenker har gått ut over gruppefølelsen. 6) Ros
		Genuin glede	1) Motiverende, fremmer lærelyst, vennskap og kompetanse.

			<p>2) Inf.2 mener at hvis ikke barnet blir møtt med genuin glede ser barnet det.</p> <p>3) Inf.1 sier voksne som ikke klarer å glede seg sammen med barn, merkes av barna og at det ikke er ekte. Verste fall barnet klarer ikke å være seg selv.</p> <p>4) Rammeplanen viser mange ganger til glede.</p> <p>5) Begge informantene sier at det er viktig med genuin glede i forhold til jobben.</p>
--	--	--	---

Vedlegg 3

Vil du delta i forskningsprosjektet

Barnehagen som arena for livsmestring og selvfølelse?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å belyse voksenrollens møte med mestring og selvfølelse blant barn. I dette skrevet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

I forbindelse med min bacheloroppgave ved barnehagelærerutdanningen Dronning Mauds Minne Høgskole ønsker jeg å bidra med mer kunnskap om voksenrollens rolle i arbeidet med barns mestring og selvfølelse. Følelsen av egenverd og hvordan barn takler motgang er viktige erfaringer i barndommen. «Barnehagen skal være et trygt sted hvor barna skal få prøve ulike samspill, fellesskap og vennskap. Barna skal også få støtte i å mestre motgang, håndtere utfordringer og egne og andres følelser» Rammeplanen (2017). Barnehagelærerens kunnskap om barns læring og kompetanse i hvordan voksenrollens betydning kan ha en betydning i hvordan arbeidet med voksenrollen er i møte med barna.

Problemstillingen av prosjektet mitt er følgende:

- Hvordan kan voksenrollen være med å støtte/fremheve barns mestring og selvfølelse?

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Dronning Mauds Minne Høgskole er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

For å få et godt datagrunnlag kontakter jeg to pedagogiske ledere som har erfaring i yrket, og at det er barnehager fra to kommuner. Utgangspunktet for dette er å se om det er forskjeller

fra ulike barnehager, med tanke på ulike rammefaktorer i barnehagen. Barnehager er forskjellige og har forskjellige erfaringer og strategier i arbeidet med barn for å gi mestringsfølelse og selvfølelse.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å være med i prosjektet, vil det være et intervju hvor lengden på intervjuet vil være mellom 45 – 60 minutter, det vil også bli tatt lydopptak av samtalen. Intervjuet handler om voksenrollens møte med å støtte barns mestring og selvfølelse i barnehagen. Hva er det rammeplanen sier om livsmestring og helse. Hvilke erfaringer har du i arbeidet med mestring og egenverd. Møtet vil være stedlig hvor vi møter på informantens arbeidsplass.

Det er frivillig å delta.

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger.

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- Som forskningsleder er det jeg, Caroline Pedersen som har tilgang til lydopptak og transkribering.
- Lydopptaket vil være oppbevart på en lydopptaksenhet som ikke har tilgang til internett, som kan avlås til transkribering skjer. Transkribering skjer etter intervju, hvor de identifiserende opplysningene vil bli anonymisert. Lydopptaket slettes etter bruk.
- Navnet og kontaktopplysningene dine vil jeg erstatte med en kode som lagres på en egen navneliste adskilt fra øvrige data.
- Transkriberingen av intervjuet vil være på en passord beskyttet pc.

Hva skjer med personopplysningene dine når forskningsprosjektet avsluttes?

Prosjektet vil etter planen avsluttes når oppgaven blir godkjent, 21.04.2023. Etter prosjektet er slutt vil datamaterialet med dine personopplysninger anonymiseres.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Dronning Mauds Minne Høgskole har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- Innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og få utlevert en kopi av opplysningene.
- Å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende.
- Å få slettet personopplysninger om deg.
- Å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine opplysninger.

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsket å vite mer om eller benytte deg av rettigheter, ta kontakt med:

- Dronning Mauds Minne Høgskole ved Signe Marie Hanssen, smh@dmmh.no, tlf: 73 56 83 69.
- Vårt personvernombud: Sam Akol Kasimba, sak@dmmh.no, tlf: 73 80 52 19.

Hvis du har spørsmål knyttet til Personverntjenester sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- Personverntjenester på epost (personverntjenester@sikt.no) eller på telefon: 55 21 15 00.

Med vennlig hilsen

Signe Marie Hanssen

Jana van der Zwart-Langer

Caroline Pedersen

(Forsker/veileder)

(Forsker/veileder)

(Student)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet barnehagen som arena for livsmestring og selvfølelse, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- Å delta i personlig intervju med lydopptak

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet.

(Signert av prosjektdeltaker, dato)